

میانجیگری فریبکارانه سفیر انگلستان در ایران

۲۴ اسفند ۱۴۰۴ ساعت ۱۳:۴۴

ورود و نقش‌آفرینی سرجان مک نیل در محاصره هرات نشان می‌دهد «میانجیگری» انگلیس نه برای حل منازعه، بلکه ابزاری برای تضعیف عملیات نظامی ایران، تقویت حاکم هرات و پیشبرد منافع استعماری لندن در مرزهای شرقی ایران بوده است.

محاصره هرات در سال ۱۸۳۸ یکی از نقاط عطف رقابت‌های استعماری انگلیس و روسیه در ایران و افغانستان به شمار می‌رود. دولت انگلیس با حساسیت ویژه‌ای تحرکات نظامی ایران را در این منطقه دنبال می‌کرد و تلاش داشت از سقوط هرات به دست محمد شاه جلوگیری کند:

«در بهار سال ۱۸۳۸ که هرات در شرف سقوط بود و کامران میرزا حاکم هرات در صدد یافتن واسطه‌ای برای مصالحه و تعیین شرایط تسلیم قوای خود برآمده بود سرجان مک نیل وزیر مختار انگلیس بدون اطلاع قبلی و بی آن که دعوتی برای میانجیگری از او به عمل آمده باشد وارد اردوی محمد شاه شد و آمادگی خود را برای میانجیگری و وادار ساختن کامران میرزا به قبول شرایط شاه ایران اعلام داشت. محمد شاه که خود از طولانی شدن مدت محاصره خسته شده بود و می‌خواست هرچه زودتر کار را یکسره کند با پیشنهاد میانجیگری مک نیل موافقت کرد و موجبات ورود او را به شهر محاصره شده هرات فراهم ساخت ولی پیشنهاد میانجیگری از طرف مک نیل خدمه‌ای بیش نبود و درست برعکس آنچه به شاه گفته بود می‌خواست کامران میرزا را به مقاومت در برابر قشون ایران تحریک و تشجیع نماید و در ضمن با تلف کردن وقت برای مذاکره و عقب انداختن حمله قشون، ایران فرصت کافی برای رساندن کمک به حاکم هرات فراهم آورد. همزمان با سفر مک نیل و به اصطلاح «میانجیگری او بین محمد شاه و کامران میرزا یک افسر توپخانه انگلیسی به نام الدرد - پاتینجره هم به اردوی کامران میرزا می‌پیوندد. مأموریت این افسر انگلیسی تجهیز قوای کامران میرزا برای مقاومت در برابر قشون ایران بوده و اعتبار مالی قابل توجهی هم به این منظور در اختیار داشته است. مک نیل در حدود یک ماه بین اردوی ایران در اطراف هرات و شهر محاصره شده هرات در رفت و آمد بوده و در این مدت اطلاعاتی راجع به وضع قوای ایران و تجهیزات جنگی ایران در اختیار پاتینجر مدافع انگلیسی هرات می‌گذاشته است. در تاریخ افغانستان تألیف «جان ویلیام کی حتی به این موضوع نیز اشاره شده است که در این مدت خود «پاتینجر» هم با لباس مبدل به اردوی محمد شاه رفت و آمد می‌کرده و با کلنل استو دارت وابسته نظامی سفارت انگلیس در تهران که در آن هنگام در اردوی ایران بود مشورت می‌نموده است. در کتاب جان ویلیام کی از این راز شگفت هم پرده برداشته شده است که مک نیل در مدت قریب دو ماه توقف در اردوی ایران در اطراف هرات به وسیله جاسوسانی که در دربار محمد شاه داشت از مذاکرات محرمانه رقیب خود کنت سیمونوویچ با شاه و اطرافیان او آگاه میشد و لرد پالمرستون وزیر خارجه وقت انگلیس را از چگونگی این مذاکرات آگاه می‌ساخت سرانجام حاج میرزا آقاسی هم که در عملیات لشگرکشی به هرات در اردوی محمد شاه بود از سوء نیت وزیر مختار انگلیس در به

اصطلاح میانجیگری» خود بین شاه ایران و حاکم هرات آگاه شد و در نامه ای به مک نیل سوء ظن خود را در مورد اقدامات او آشکار ساخت»

منبع:

۱. محمود طلوعی، دو قرن نیرنگ: داستان تلخ سیاست استعماری انگلستان در ایران، تهران، نشر علم، ۱۳۸۰، ص ۵۴-۵۵.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۵۰۳۰۶/ایران-انگلستان-سفیر-فریبکارانه-میانجیگری>